

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:45 uur d.d. 1 mei – 12:45 uur d.d. 4 mei

(Financiën) | Met input van VWS, RIVM, J&V, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie

10.2e

NB: de ringen staan onderaan

Samenvatting

- Er is veel media-aandacht voor de houding onder leraren die vanaf 11 mei weer voor de klas moeten staan. In een onderzoek van AD en DUO Onderwijsonderzoek & Advies onder 1.250 leraren geeft ruim een derde aan het onverantwoord te vinden. Veel leraren zijn bang zelf besmet te raken of hun leerlingen te besmetten.
- Met het oog op de anderhalvemetersamenleving nemen ProRail en de NS op zes stations nieuwe coronamaatregelen. Zo komen er onder meer afstandslijnen bij drukke trappen, roltrappen en kaartverkoopautomaten.
- In de media wederom aandacht voor de slechte werk- en woonomstandigheden van arbeidsmigranten. Werknemers, waaronder arbeidsmigranten, die werken in distributiecentra van online-supermarkten lopen een grote kans om besmet te raken met het coronavirus. Zondag zijn 28 arbeidsmigranten uit een wooncomplex in Velp in isolatie geplaatst op een schip in Arnhem omdat bij hen het coronavirus is vastgesteld.
- In de media blijft het bericht terugkomen dat nu het aantal coronapatiënten op de IC's blijft dalen en het acute coronagevaar steeds verder lijkt afgewend, het weer drukker wordt op straat. Ook op zondag was dit volgens media het geval. Hubert Bruls (Veiligheidsraad) krijgt ook signalen dat het steeds drukker wordt op straat. De 1,5 metersamenleving kan volgens hem niet worden afgedwongen door handhaving. De oproep om zoveel mogelijk thuis te blijven, wordt ook dit weekend herhaald.
- Brancheorganisatie Detailhandel Nederland zegt dat het niet nodig is dat gemeenten het publiek oproepen om thuis te blijven. De brancheorganisatie wil dat er eenduidige aanpak komt in de winkelstraten. Gemeenten zitten in hun maag met de toenemende drukte.
- Door de crisis dreigen gemeenten verder in financiële problemen te raken, blijkt uit een enquête van Volkskrant. Inkomsten vallen weg, terwijl corona gerelateerde kosten zich opstapelen. Driekwart van de gemeenten verwacht extra te moeten bezuinigen. Enkele voorzien al dit jaar niet meer aan hun betalingsverplichtingen te kunnen voldoen.

Karakterisering berichtgeving

- Veel aandacht in de ochtendkranten voor de dodenherdenking. Media zijn het erover eens dat het een bijzondere 4 mei wordt. 'Het zal op de Dam zelden zo stil zijn geweest'.
- NOS meldt dat enkele ziekenhuizen de reguliere zorg weer oppakken.
- FD gaat in het hoofdcommentaar in op het nut van privacywaakhond AP: "Zonder een kritische privacywaakhond lopen we het risico allerlei zinloze maatregelen te introduceren." FD noemt daarbij als voorbeeld bedrijven die de temperatuur van werknemers willen scannen, maar ook de corona-tracingapp.
- In de kranten is er veel aandacht de opening van scholen vanaf 11 mei. Het AD heeft onderzoek laten uitvoeren naar de houding van leraren en bericht hierover op haar voorpagina. Op de voorpagina van de *Telegraaf* een standpunt dat leraren gebruik moeten kunnen maken van mondkapjes. Het AD en ND staan stil bij de vraag hoe verstandig het is dat scholen weer opengaan. Volgens deze kranten zoeken wetenschappers nog steeds naar antwoorden.
- Veel media berichten over drukte in winkelstraten afgelopen weekend. Uit de berichtgeving blijkt dat er spanning is tussen het openhouden van de winkels en de oproep van de overheid niet naar buiten te gaan.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Slachtoffers

- Het aantal mensen dat in Nederland is overleden aan Covid-19 passeert de 5000.
- Volgens de website Woldometer zijn er wereldwijd inmiddels meer dan 3,5 miljoen coronabesmettingen gemeld. Bijna een kwart miljoen mensen zijn gestorven, 1,1 miljoen besmette personen zijn hersteld.

Identiteiten

- 28 Arbeidsmigranten uit een wooncomplex in Velp zitten in isolatie op een schip in Arnhem, omdat bij hen een coronabesmetting is vastgesteld. NOS meldt dat er al langer zorgen waren over de mogelijkheid op besmetting bij arbeidsmigranten omdat zij met veel mensen in een huis wonen.
- Sinds zondag is Zuid-Holland de provincie met de meest gemelde coronapatiënten. Eerder was dit het geval in Brabant. Brabant telt nog wel de meeste geregistreerde ziekenhuisopnames.

Schade

- Door de coronacrisis dreigen gemeenten verder in financiële problemen te raken. Inkomsten verdwijnen als sneeuw voor de zon, terwijl coronagerelateerde kosten zich opstapelen. Driekwart van de gemeenten verwacht daardoor extra te moeten bezuinigen. Dat blijkt uit een enquête van de Volkskrant, die door 77 kleine en grote gemeenten door heel het land is ingevuld. De Vereniging Nederlandse Gemeenten zegt dat gemeenten momenteel sombere begrotingen opmaken door financiële onzekerheid.

Scenario's

- D66 en SP willen wat er onderzoek wordt gedaan naar de relatie tussen luchtvervuiling en coronabesmettingen. "De regio die nu het zwaarst getroffen wordt door corona, werd eerder het zwaarst getroffen door q-koorts. Wat is de relatie met de luchtkwaliteit en de intensieve veehouderij?" aldus de SP.
- In China worden patiënten, die inmiddels klachtenvrij zijn, positief getest op het virus. Het virus sluimert nog door in hun lichaam en de verwachting is dat deze patiënten weer ziek worden. Sommigen worden twee keer negatief getest, waarna ze bij de derde keer toch weer positief testen. De grote vraag is of die sluimerende en recidiverende virusdragers besmettelijk zijn en hoe je een maatschappij weer kan opstarten als genezen patiënten het virus mogelijk nog maandenlang meedragen. Verschillende Chinese wetenschappers zijn van mening dat de 'sluimerpatiënten' niet besmettelijk.

Informatiebehoefte

- De Universiteit van Leiden stelt in een mail aan de docenten dat het zeer waarschijnlijk is dat tot februari 2021 geen regulier onderwijs kan worden gegeven.
- Detailhandel Nederland wil dat er eenduidige aanpak komt in de winkelstraten. Tot nu toe is het voor veel consumenten onduidelijk wat wel en niet mag, omdat de maatregelen per gemeente verschillen.
- Werknemers in distributiecentra van online-supermarkten kunnen onvoldoende afstand tot elkaar houden. Geen enkele controle-instantie ziet toe op de arbeidsomstandigheden. Dat blijkt uit onderzoek van Platform voor onderzoeksjournalistiek Investico, De Groene Amsterdammer en VPRO-radioprogramma Argos.
- Het aantal coronapatiënten op de IC's in Nederland bedraagt op zondag 688 patiënten. Ernst Kuiper (LNAZ): "De verschillen in bezetting tussen de regio's zijn nu acceptabel, de meeste regio's liggen nu onder de 100 procent van de normale IC-capaciteit."
- Uit cijfers van Stichting NICE blijkt dat bij de bezetting van gewone ziekenhuisbedden sprake is van enige stagnatie. Dit komt doordat de instroom van nieuwe coronapatiënten de laatste week nauwelijks meer daalt.
- Het tekort aan zuurstofmeters (saturatiemeters) remt het online en op afstand begeleiden van coronapatiënten. Bij een pilot in het St. Antonius Ziekenhuis in Nieuwegein worden 20 coronapatiënten, die normaal gesproken langere tijd zouden zijn opgenomen, op deze manier begeleid. Maar door de tekorten van deze apparatjes moeten andere ziekenhuizen het project stopzetten..

- In een interview met het AD vertelt minister Blok van Buitenlandse Zaken onder meer over repatriëring en werkbezoeken aan alarmcentrales en reisbranche. Hij geeft aan dat van de 25.000 Nederlanders in het buitenland die aanvankelijk naar huis wilden er nog 7.000 over zijn.

-

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Algemeen publiek

- Meld Misdaad Anoniem ziet een toename in het aantal tips sinds de invoering van de maatregelen. In april alleen kwamen 616 corona gerelateerde meldingen binnen. De meldingen zijn volgens de tiplijn van 'bedrijfsmatige of structurele aard'.

Onderwijs

- Uit het onderzoek van DUO Onderwijsonderzoek & Advies en het AD blijkt dat het gros van de basisscholen met halve groepen gaat draaien, maar dat 15 procent toch kiest voor halve dagen. Dit is tegen het advies van de PO-Raad.

Economie en bedrijfsleven

- Met een paginagrote advertentie in het AD vanochtend richten de sport- en fitnesscentra van Nederland zich tot premier Mark Rutte. Ze willen weer open en ze zijn er klaar voor, laten ze weten.
- Optiekketens Pearle en EyeWish zijn vanaf vandaag weer open. In de winkels zijn maatregelen getroffen om verspreiding van het virus tegen te gaan. Zo worden onder meer apparatuur en stoelen na iedere oogmeting gedesinfecteerd.

Horeca

- In navolging van horecaondernemer Laurens Meyer, die donderdag in het AD zei dat hij op 1 juni zijn ruim vijftig kroegen weer opent tenzij er meer geld vrijkomt voor steun, stelt horecaondernemer Khalid Oubaha ook een ultimatum: als er voor 1 juni geen extra financiële steun komt voor de horeca of deze nog niet open mogen, 'komt er sowieso actie'.

Openbaar vervoer

- De medewerkers van de RET in Rotterdam willen meer middelen om reizigers aan te pakken die zich niet aan de coronaregels houden. En als het aan hun ligt worden mensen die met de tram, bus of metro willen reizen, verplicht om mondkapjes te dragen. Dat zou het gevoel van veiligheid bij RET-medewerkers verhogen, zegt de voorzitter van de RET-ondernemingsraad.
- Mensen die met de hogesnelheidstreinen van Thalys en Eurostar reizen, moeten vanaf maandag 4 mei verplicht mondkapjes dragen om aan de coronamaatregelen in België en Frankrijk te voldoen. De Thalys is daarmee de eerste ov-dienst in Nederland waar mondkapjes verplicht zijn.
- Met het oog op de anderhalvemetersamenleving nemen ProRail en de NS op zes stations nieuwe coronamaatregelen. Zo komen er onder meer afstandslijnen bij drukke trappen, roltrappen en kaartverkoopautomaten. Ook worden de coronaregels op informatieschermen getoond die waar nodig via de omroepberichten onder de aandacht worden gebracht.
- Dat gebeurt komende week op de stations Arnhem Centraal, Amsterdam Zuid, Utrecht Centraal, Gouda, Culemborg en Groningen Noord. Aan de hand van de effecten van de maatregelen wordt bekeken hoe deze verder kunnen worden doorgevoerd in het openbaar vervoer.

Toerisme

- De coronacrisis leidt tot een stormloop op vakantiehuisjes in de natuur. De toeristische sector houdt rekening met toenemende schaarste en prijsstijgingen.
- Groepsaccommodaties, zoals kampeerboerderijen, krijgen harde klappen door de coronamaatregelen. De landelijke brancheorganisatie voor groepsverblijven pleit voor de instelling van een speciaal noodfonds.

Betekenisgeving

Arbeidsmarkt

- Aandacht voor het feit dat het bedrijven niet is toegestaan om zomaar minder loon te betalen aan de werknemers of hen te verplichten vakantiedagen op te nemen. Dit mag wel als bedrijven in geldnood dit soort zaken uitvoeren als ze in gesprek zijn geweest met hun personeel.
- CNV-voorzitter Piet Fortuin vindt de druk die sommige werkgevers op individuele werknemers leggen om op vrijwillige basis salaris in te leveren op arbeidsvoorwaarden 'morele chantage'.
- Wederom aandacht voor de kwetsbare positie van sekswerkers. Niet alleen kunnen zij hun werk niet doen, maar ook de compensatie die voor veel ondernemers geldt, is voor veel van hen niet beschikbaar. Een daaruit voortkomend probleem is dat sekswerkers het illegale circuit in gaan.

Zorg

- Jet Bussemaker (Raad voor Volksgezondheid en Samenleving) pleit voor maatwerk binnen zorginstellingen zoals verpleeghuizen zodat zij zelf hun bezoekenregeling kunnen maken. Ook pleit Bussemaker dat het OMT transparanter opereert en wordt aangevuld met specialisten met andere disciplines. Daarbij geeft zij aan dat de politiek zich minder achter de wetenschap zou moeten verschuilen.
- Professor Hugo van Aken van Universiteitskliniek in Münster (die de verdeling van Nederlandse ic-patiënten over Duitse ziekenhuizen coördineert) heeft een dringend advies voor Nederland: "Jullie moeten snel gaan werken aan veel meer ic-capaciteit." Volgens Van Aken heeft Nederland een goed gezondheidssysteem, maar hebben we bezuinigd op ic-bedden. Van Aken ziet dat er meer complexere patiënten zijn (door hogere leeftijd of ingewikkelde operaties) en hij verwacht dat er in de toekomst pandemieën ons vaker gaan treffen waarvoor we voorbereid moeten zijn.
- D66 en SP pleiten voor een speciaal expertisecentrum voor ex-coronapatiënten. "We moeten leren van de Q-koortsepidemie en nu al nadenken over een corona-kennisinstituut." Het centrum moet ex-coronapatiënten ondersteunen. Ook is het bedoeld om kennis op te doen over de gevolgen van een coronabesmetting. Het centrum biedt tevens hulp voor mensen die vastlopen in hun sociale leven.

Steunpakket/regelingen

- Verschillende ondernemersorganisaties in de bouw, afbouw infra en onderhoudswerk (AFNL-NOA, Cumla en OnderhoudNL) willen dat de NOW-regeling wordt verlengd. In een brief aan minister Koolmees, vragen ze om een verlenging van de deadline tot na 31 mei.
- Ondernemersorganisaties waarschuwen dat verdere crisissteun nodig is. Met name seizoensgebonden bedrijven 'zijn het haasje'. Veel kleine gemeenten zijn niet altijd even hulpvaardig met steun aan zelfstandigen.

Privacy

- In het hoofdcommentaar van FD staat dat het verleidelijk is 'privacybewakers af te schilderen als spelbrekers bij het heropenen van Nederland'. De krant noemt dat onterecht. "Privacy is een groot goed dat zorgvuldig bewaakt moet worden, ook in crisistijd. Maar zeker zo belangrijk: zonder een kritische privacywaakhond loopt Nederland het risico allerlei zinloze maatregelen te introduceren. Dankzij de privacytoezichthouder worden plannen op doelmatigheid én alternatieven ten minste getoetst."

Reacties op naleven maatregelen

- Kim Putters (SCP) is enigszins verbaasd dat Nederland zich massaal aan de maatregelen heeft gehouden: "Het is lastig of je van kwetsbare groepen (zoals dementerenden of licht verstandelijk gehandicapten) mag verwachten dat zij zich op een bepaalde manier gedragen."
- Hubert Bruls (Veiligheidsberaad) krijgt steeds meer signalen dat het druk op straat wordt. "We merken dat mensen het advies om thuis te blijven meer en meer loslaten. Het wordt daarmee steeds drukker op straat en in recreatiegebieden." Bruls geeft aan dat de 1,5 metersamenleving niet kan worden afgedwongen door handhaving. Hij roept op om vol te houden en zoveel mogelijk thuis te blijven.

Versoepeling maatregelen

- Volgens burgemeester Femke Halsema moet er snel toestemming komen voor plaatselijke experimenten om de samenleving weer enigszins normaal te laten functioneren. Halsema deed een duidelijke oproep in het televisieprogramma Op1 om een begin te maken met de anderhalve metersamenleving.
- Uit een onderzoek van Motivaction blijkt dat bijna driekwart (69%) van de ondervraagden van mening is dat met aangepaste maatregelen de kapsalons weer open kunnen en verwacht dat de verspreiding van het coronavirus hierdoor niet verder zal toenemen.

Nederlanders in het buitenland

- Het Samenwerkingsverband Marokkaanse Nederlanders stuurt een brandbrief naar minister Blok van Buitenlandse Zaken. De situatie van Nederlandse Marokkanen in Marokko zou steeds zorgelijker worden, onder meer door financiële problemen en tekort aan medicijnen. De onzekerheid en angst zouden worden vergroot door de gebrekkige communicatie met de ambassade en de alarmcentrale.

Kinderopvang

- Ook in het weekend aandacht voor de 'stroeve samenwerking' tussen basisscholen en kinderopvangorganisaties in aanloop naar het openen van de schooldeuren op 11 mei. Kinderopvangorganisaties verwijten scholen zonder overleg andere schooltijden te hanteren, terwijl basisscholen zich beroepen op RIVM-richtlijnen.
- Ouders die geen kinderopvangtoeslag ontvangen, worden niet gecompenseerd omdat zij 'volledig buiten beeld zijn' bij de compensatieregeling schrijft Telegraaf.

Economie en bedrijfsleven

- NRC-next schrijft dat het snelle uitkeren van steungeld fraude in de hand werkt. Maar het aantal bedrijven dat níet omvalt omdat ze zo snel geholpen zijn, is volgens de krant ook wat waard.
- Follow the Money stelt dat de steunmaatregelen lang niet iedereen helpen. Het is bijvoorbeeld voor tal van kleine ondernemers onhaalbaar om overbruggingskredieten later terug te betalen, en een deel van hen zal onherroepelijk failliet gaan.

Fiscaal

- Elsevier stelt dat de kans groot is dat het fiscale klimaat verder verslechtert als de rekening van de coronacrisis op enig moment moet worden betaald. Volgens Peter Kavelaars (hoogleraar fiscale economie EUR) is het niet zo gek om de belasting voor bedrijven te verhogen. Uit onderzoek van Caspas Chorus en Niek Mouter (TU Delft) blijkt dat de gemiddelde Nederlander bereid is per gezin maximaal 0,29 euro belasting te betalen om een 'coronagerelateerd' sterfgeval te vermijden. Dit zijn naast mensen die sterven aan corona, ook mensen die geen reguliere zorg kunnen krijgen door de crisis. Aangezien er acht miljoen huishoudens zijn in Nederland, betekent dat een totaalbedrag van 2,3 miljoen euro per vermeden sterfgeval. De bevinding is opmerkelijk omdat het minder is, dan de 'gangbare' 2,8 miljoen. De reden voor dit verschil kan zijn dat er relatief meer oudere mensen overlijden, en er dus minder resterende levensjaren verloren gaan.

Wapenhandelaren

- De Verenigde Vakspecialisten Jacht en Schietsport (VVJS) zijn kritisch op de opstelling van de portefeuillehouder Korpschef-taken van de politie, die met de start van de coronacrisis het wapen- en jachtvergunningloket heeft gesloten. Wapenhandelaren lopen tienduizenden euro's omzet mis. Ze willen de schade op de politie verhalen.

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> • Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19 	<ul style="list-style-type: none"> • Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders 	<ul style="list-style-type: none"> • Algemeen publiek • Politici.

- Patiënten, medewerkers en bezoekers van gesloten Nederlandse ziekenhuizen
- Bedrijven getroffen door gevolgen van het virus of door maatregelen.
- Nederlanders die door coronamaatregelen niet vanuit het buitenland naar Nederland kunnen reizen.
- Familie van Nederlanders in getroffen landen
- Werknemers en klanten van getroffen bedrijven
- Zorginstellingen en personeel.
- Reisorganisaties en luchtvaartmaatschappijen